

DALIES PAUKŠČIŲ APSAUGAI SVARBIOS TERITORIJOS „KRETUONO EŽERAS“ (KODAS LTSVEB003) VEIKSMŲ PLANAS

Galioja 2026–2035 m.

RENGIMO ORGANIZATORIUS:

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

Antakalnio g. 25, 10312 Vilnius

Tel. +370 659 29483

El. paštas vstt@vstt.lt

RENGĖJAS:

Asociacija „Lietuvos ornitologų draugija“

Naugarduko g. 47-3, LT-03208 Vilnius

Tel. +370 5 2130498

El. adresas: lod@birdlife.lt

RENGĖJO KONSULTANTAS:

Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija

Lūšių g. 16, 30202 Palūšė, Ignalinos r.

Tel. +370 386 53135

El. paštas direkcija@aparkai.lt

Vilnius, 2026

1. ĮVADINĖ DALIS

1. Bendra informacija apie teritoriją. Dalies paukščių apsaugai svarbios teritorijos „Kretuono ežeras“ (kodas LTSVEB003) veiksmų planas (toliau – Veiksmų planas) parengtas daliai paukščių apsaugai svarbios teritorijos (toliau – PAST) pavadinimu Kretuono ežeras (LTSVEB003; toliau – Teritorija), kuri yra rytinėje Lietuvos dalyje ir patenka į Švenčionių rajono savivaldybės Švenčionėlių seniūniją. Teritorija nuo Švenčionėlių nutolusi 9 km į ŠR, 8 km – į PV nuo Ignalinos, 12 km – į ŠV nuo Švenčionių, 4 km – į R nuo Kaltanėnų gyvenvietės ir rytiniu pakraščiu ribojasi su Reškutėnų kaimu. Centrinės Teritorijos koordinatės – 632182, 6125291 (LKS). Bendras Teritorijos plotas – 87 ha. Visa Teritorija patenka į Aukštaitijos nacionalinį parką, taip pat į buveinių apsaugai svarbią teritoriją (toliau – BAST) Kretuono ežeras ir jo apylinkės (LTSVE0033). Veiksmų plane numatytos priemonės apima Kretuono ežero Didžiąją ir dvi mažesnes salas (iš viso 24,14 ha).

2. Teritorijos teisinis statusas ir gamtinės vertybės. Teritorija patenka į Aukštaitijos nacionalinio parko Kretuono kraštovaizdžio draustinį su įvairiomis tvarkymo zonomis, kurių ribos patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 38-942 „Dėl Aukštaitijos nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“, kuriame saugomas ir reprezentuojamas didelės ekologinės vertės, unikalus Lietuvoje gamtos ir kultūros kompleksas, pasižymintis valstybinės svarbos archeologiniais radiniais ir etnografiškai vertingu Kretuonių kaimu. Pagal minėtą planavimo schemą Teritorijoje išskirtos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos: kultūros paveldo objektų reguliuojamos apsaugos ir ekosistemas saugančių vandenų išsaugančio ūkininkavimo.

Teritorija patenka į Europos ekologinio tinklo "Natura 2000" BAST „Kretuono ežeras ir jo apylinkės“ (LTSVE0033) (1 priedas), patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2025 m. birželio 5 d. įsakymu Nr. D1-76 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymo Nr. D1-317 „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo“ ir skirtą (tik Veiksmų plano teritorijai aktualios vertybės) išsaugoti palankią ūdros (*Lutra lutra*) apsaugos būklę (2 priedas).

Teritorija patenka į Europos ekologinio tinklo "Natura 2000" PAST „Kretuono ežeras“ (LTSVEB003) (3 priedas), patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. D1-245 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 14 d. įsakymo Nr. D1-281 „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo“ ir skirtą gaiduko (*Calidris pugnax*), upinės žuvėdros (*Sterna hirundo*) ir mažojo kiro (*Hydrocoleus minutus*) perimviečių apsaugai. Šiuo įsakymu (aktuali redakcija nuo 2025-12-16) PAST „Kretuono ežerui“ minėtoms rūšims patvirtinti apsaugos tikslai:

- išsaugoti ne mažiau kaip 5 perinčias gaiduko (*Calidris pugnax*) pateles ne mažesniame kaip 170 ha atviro salų, pievų, ganyklų ir kitų gaidukui tinkamų buveinių ploto, iš kurio 90 proc. turėtų sudaryti geros būklės (neužaugę sumedėjusia ir aukšta žoline augmenija) (Veiksmų planas apima 12 % apsaugos tikslų ploto);

- pasiekti ne mažiau kaip 3 reguliariai aptinkamas perinčias mažųjų kirų (*Hydrocoleus minutus*) poras, ne mažesniame kaip 20 ha atviro salų ar kito vandens supamo sausumos ploto, iš kurio 90 proc. turėtų sudaryti geros būklės (neužaugę sumedėjusia ir aukšta žoline augmenija) (Veiksmų planas apima 100 % apsaugos tikslų ploto);

- išsaugoti ne mažiau kaip 220 perinčių upinių žuvėdrų (*Sterna hirundo*) porų, ne mažesniame kaip 20 ha atviro salų ar kito vandens supamo sausumos ploto, iš kurio 90 proc. turėtų sudaryti geros būklės (neužaugę sumedėjusia ir aukšta žoline augmenija) (Veiksmų planas apima 100 % apsaugos tikslų ploto).

Kadangi planuojamos tvarkymo priemonės niekaip neįtakos BAST ir PAST gamtinių vertybių esančių už Veiksmų plano Teritorijos ribų, 1 lentelėje pateikiamos gamtinės vertybės esančios tik

Teritorijos ribose. Į veiksmų plano teritoriją patenka BAST vertybės – ūdros apsaugos plotas, tačiau planuojamos tvarkymo priemonės neįtakos ūdros geros apsaugos būklės.

Numatoma planuojamų gamtotvarkos priemonių įtaka Natura 2000 rūšims – gaidukui, upinei žuvėdrai ir mažajam kirui yra teigiama. Planuojamomis priemonėmis palaikomos žemažolės atviros buveinės, reikalingos minėtų ir kitų žasinių bei sėjikinių paukščių rūšių perėjimui.

1 lentelė. Veiksmų plano teritorijos saugomos gamtinės vertybės (pagal SRIS 2026-03-02 išrašas Nr. 4805; G. Varnas duom.; LOD).

Eil. Nr.	Vertybė	Apsaugos statusas/svarba	Vertybės būklė
1	Mėlynasis palemonas (<i>Polemonium caeruleum</i>)	SRS, pažeidžiama*	Nežinoma, centrinėje Didžiosios salos dalyje 5 žydintys augalai 2022-06-17.
2	Rudagalvė antis (<i>Aythya ferina</i>)	SRS, pažeidžiama	Patenkinama, iki 40 perinčių porų.
3	Dryžagalvė kryklė (<i>Spatula querquedula</i>)	SRS, pažeidžiama	Nežinoma, 2006–2010 m. perėjo 1–3 poros.
4	Šaukštasnapė antis (<i>Spatula clypeata</i>)	SRS, arti grėsmės	Nežinoma, 2007–2013 m. perėjo 1–6 poros.
5	Pilkoji antis (<i>Mareca strepera</i>)	SRS, arti grėsmės	Patenkinama, iki 35 perinčių porų.
6	Smailiauodegė antis (<i>Anas acuta</i>)	SRS, kritiškai grėsminga	Nežinoma, 2004–2014 m. perėjo 1–2 poros.
7	Paprastasis gričiuukas (<i>Limosa limosa</i>)	SRS, grėsminga	Nežinoma, 2001–2019 m. 1–16 perinčių porų.
8	Stulgys (<i>Gallinago media</i>)	SRS, grėsminga; PD I	Nežinoma, 2014 m. 3–4 perinčios poros.
9	Raudonkojis tulikas (<i>Tringa totanus</i>)	SRS, pažeidžiama	Nežinoma, 2002–2015 m. 1–6 perinčios poros.
10	Gaidukas (<i>Calidris pugnax</i>)	SRS, trūksta duomenų; PD I	Nežinoma, 2008–2014 m. 1–3 perinčios poros.
11	Upinė žuvėdra (<i>Sterna hirundo</i>)	PD I	Nestabili, 150–290 perinčių porų.
12	Mažasis kiras (<i>Hydrocoleus minutus</i>)	SRS, kritiškai grėsminga; PD I	Bloga, 2001–2007 m. perėjo 2–5 poros. Nuo 2009 m. perinčių neregistruota.
13	Didysis baltasis garnys (<i>Ardea alba</i>)	PD I	Gera, Teritorijoje maitinasi už Teritorijos ribų perintys individai.
14	Nendrinė lingė (<i>Circus aeruginosus</i>)	PD I	Gera, Teritorijoje maitinasi už Teritorijos ribų perintys individai.

* - SRS – Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašas, patvirtintas aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (suvestinė redakcija nuo 2026-01-28); „pažeidžiama“ – vertinimas Lietuvos raudonojoje knygoje pagal Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos (IUCN) kategorijas;

* - PD I – Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos I priedo rūšis.

2. PAGRINDŽIAMOJI DALIS

3. Gamtosaugos problemų aprašymas. Teritorijos salose peri visa vietinė PAST Kretuono ežeras upinės žuvėdros ir 50–100 % gaiduko populiacijos. Iki 2007 m. Didžiojoje saloje perėjo ir visi PAST mažieji kirai. Taip pat Teritorijoje peri ar perėjo po 2000 m. dar 8 saugomos antinių ir tilvikinių paukščių rūšys. Kretuono ežero Didžioji sala garsėjo kaip viena svarbiausių saugomų retų antinių ir

tilvikinių paukščių perimviečių Lietuvoje. Nuo 1975 m. nustojus saloje ganyti gyvulius, ji palaipsniui užaugo sumedėjusia ir aukšta žoline augmenija, dėl ko saloje išnyko visos saugomos perinčios antinių ir tilvikinių paukščių rūšys. Nuo 2000 m. iškirtus sumedėjusią augmeniją ir salą nušienavus, į ją sugrįžo perėti dalis saugomų paukščių rūšių. Kadangi saloje neliko tradicinio ūkininkavimo, ji periodiškai šienaujama ar atskirais metais net nuganoma per įvairias gamtotvarkos iniciatyvas. Nuo 2006 m. sala tvarkyta pagal Didžiosios salos ir Žemaitiškės pievų tvarkymo programą, 2013–2014 m. – įgyvendinant Gaiduko apsaugos 2012–2014 m. veiksmų planą, nuo 2015 m. sala tvarkoma vadovaujantis Aukštaitijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatomis. 2018–2022 m. salos tvarkymas vykdytas projekto „Suinteresuotų institucijų pajėgumų pritaikymas gerinant upinių ir mažųjų žuvėdrų apsaugos būklę Lietuvoje“ LIFE17 NAT/LT/000545 rėmuose. Nuo 2025 m. Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija (toliau – Direkcija) Didžiosios salos šienavimą deklaruoja pagal Kaimo plėtros strateginio plano priemones. Šiuo metu salos ir joje perinčių (ar perėjusių) PAST *Kretuono ežeras* tikslinių rūšių – gaiduko, upinės žuvėdros ir mažojo kiro vietinės populiacijos būklė tiesiogiai priklauso nuo saloje vykdomų gamtotvarkos priemonių (šienavimo, ganyto, biomasės pašalinimo). Nevykdant šių priemonių saloje (salose), joje vyksta spartūs sukcesijos procesai – užaugimas aukšta žoline ir sumedėjusia augmenija. Aukštaitijos nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių (toliau – Sprendiniai), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 416 (suvestinė redakcija nuo 2019-10-18), 17.4. punktas skatinimo (ne įpareigojimo) principu įtvirtina Kretuono ežero Didžiosios salos gamtotvarkos darbus (šienauti, ganyti, pašalinti biomasę). Taip pat minėtas dokumentas nenumato gamtotvarkos darbų ir patvirtintų PAST *Kretuono ežeras* rūšių apsaugos tikslų bei geros apsaugos būklės verčių, t. y. dokumentas numato reikalingas darbus vykdyti nuostatas, bet neįpareigoja bei konkrečiai nedetalizuoja kaip ir kodėl juos atlikti.

Šalia Didžiosios salos yra 2 nedidelės salelės, kurios, nušienavus jose sumedėjusią ir aukštą žolinę augmeniją, galėtų tarnauti kaip atsarginės ar satelitinės perimvietės saugomoms paukščių rūšims, pvz. jei Didžiojoje saloje nors ir atsitiktinai trumpam įsikurtų lapės ar usūriniai šunys (kas jau buvo registruota). Šių salelių sutvarkymas taip pat pagerintų bendrą tikslinių ir kitų saugomų minėtų vandens paukščių rūšių bei jų buveinių būklę.

4. Veiksmų plano tikslas. Veiksmų plano tikslas:

- užtikrinti upinių žuvėdrų (ne mažiau 220 porų) ir gaidukų (ne mažiau kaip 3 patelių) perinčių populiacijų, jų veisimosi buveinių (ne mažesniame kaip 24 ha plote) palankią apsaugos būklę, tuo pačiu, sudarant palankias veisimosi sąlygas ir kitoms saugomoms žąsinių ir sėjikinių paukščių rūšims;
- užtikrinti mažųjų kirų veisimuisi tinkamų buveinių (ne mažesniame kaip 24 ha plote) palankią apsaugos būklę, siekiant, kad jose perėtų ne mažiau kaip 3 mažojo kiro poros.

5. Veiksmų plano uždaviniai. Veiksmų plano tikslui pasiekti numatomi uždaviniai:

5.1. Suformuoti ir palaikyti upinei žuvėdrai, mažajam kirui ir gaidukui tinkamą (apaugusią žema augmenija) perimviečių aplinką ežero salose;

5.2. Užtikrinti upinės žuvėdros, mažojo kiro, gaiduko ir kitų saugomų žąsinių ir sėjikinių paukščių veisimosi sėkmingumą.

6. Veiksmų plano priemonės. Veiksmų plano uždaviniams pasiekti numatytos priemonės (1 lentelė):

1 uždavinio – suformuoti ir palaikyti upinei žuvėdrai, mažajam kirui ir gaidukui tinkamą (apaugusią žema augmenija) perimviečių aplinką ežero salose:

1.1. *Priemonė. Reguliariai pjauti žolinę augmeniją ir sumedėjusios augmenijos atžalas, neleidžiant saloms užželti aukštažole augmenija (tvarkymo plotai Nr. 1–3; 24,14 ha, 4 priedas). Esant galimybei rekomenduojama nupjautą biomasę pašalinti iš salų.*

Augalija pjaunama kasmet, liepos antroje pusėje. Taip pat esant galimybei ir kitu metų laiku, 2 metrų atstumu nuo sausumos iškertama didžioji dalis vandenyje aplink salas augančios augalijos: visos tankios nendrės ir sumedėję augalai. Nupjauta biomasė susmulkinama ir paskleidžiama vietoje. Esant

galimybei biomasę rekomenduojama pašalinti iš tvarkymo plotų (į kompostavimo aikšteles, ūkininkų poreikiams).

2 uždavinio – sudaryti tinkamas sąlygas upinės žuvėdros, mažojo kiro, gaiduko ir kitų saugomų žąsinių ir sėjikinių paukščių sėkmingam veisimuisi:

2.1. *Priemonė. Operatyviai organizuoti lapių ir usūrinių šunų sumedžiojimą salose, jei jų buvimas jose registruojamas (tvarkymo plotas Nr. 1; 23,3 ha, 4 priedas).*

Priemonė vykdoma pagal poreikį. Pasitaiko atvejų kada žiemą ledu į salą patenka bei lieka jose ledui nutirpus lapės ir usūriniai šunys. Tokie atvejai paprastai tampa pražūtingi saloje perinčių paukščių dėtims ir jaunikliams. Užregistravus šių keturkojų plėšrūnų buvimą saloje, būtina operatyviai organizuoti jų sumedžiojimą vadovaujantis Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašu bei Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėmis. Priemonė vykdoma bendradarbiaujant su vietiniu medžioklės ploto vieneto naudotoju.

2.2. *Priemonė. Kanadinių audinių gausos reguliavimas pagal poreikį (tvarkymo plotai Nr. 1–3; 24,14 ha, 4 priedas).*

Priemonė vykdoma pagal poreikį, nustatčius masinį salose perinčių upinių žuvėdrų dėčių sunaikinimą (> 30 %) dėl kanadinių audinių poveikio ir vykdoma iki paukščių veisimosi sezono pabaigos (iki liepos 31 d.). Audinės gaudomos gyvagaudžiais spąstais, juos išdėliojant taip, kad jų tikrinimas netrikdytų perinčių paukščių, ir tikrinant spąstus bent kartą per parą. Į spąstus pakliuvę kiti gyvūnai paleidžiami vietoje. Priemonė vykdoma bendradarbiaujant su vietiniu medžioklės ploto vieneto naudotoju, vadovaujantis Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašu bei Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėmis.

1 lentelė. Veiksmų plano priemonės, jų įgyvendinimo rodikliai.

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakinga institucija	Veiksmų įgyvendinimo rodikliai
1. Suformuoti ir palaikyti upinei žuvėdrai, mažajam kirui ir gaidukui tinkamą (apaugusią žema augmenija) perimviečių aplinką ežero salose.	1.1. Reguliariai pjauti žolinę augmeniją ir sumedėjusios augmenijos atžalas, neleidžiant saloms užželti aukštažole augmenija (tvarkymo plotai Nr. 1–3; 24,14 ha, 4 priedas). Esant galimybei rekomenduojama nupjautą biomasę pašalinti iš salų.	Direkcija, Lietuvos ornitologų draugija (toliau – LOD)	1. Išpjauta bei pagal poreikį pašalinta žolinė augmenija ir sumedėjusios augmenijos atžalos ežero salose ne mažiau kaip 24,14 ha plote. 2. Perėjimo vietose palaikoma žemažolė augmenija. 3. Vidutinis perinčių upinių žuvėdrų skaičius per veiksmų plano galiojimo metus ne mažesnis kaip 220 porų, gaidukų – ne mažiau kaip 3 patelės.
2. Užtikrinti upinės žuvėdros, mažojo kiro, gaiduko ir kitų saugomų žąsinių ir sėjikinių paukščių veisimosi sėkmingumą.	2.1. Operatyviai organizuoti lapių ir usūrinių šunų sumedžiojimą salose, jei jų buvimas jose registruojamas (tvarkymo plotai Nr. 1–3; 24,14 ha, 4 priedas).	Direkcija, medžioklės ploto vieneto naudotojas	1. Suorganizuotas lapių ir usūrinių šunų sumedžiojimas salose užregistravus jų buvimą jose. 2. Salose neregistruojama lapių ir usūrinių šunų.

	2.2. Kanadinių audinių gausos reguliavimas pagal poreikį	Direkcija, medžioklės ploto vieneto naudotojas	1. Suorganizuotas kanadinių audinių likvidavimas salose užregistravus reikšmingą jų poveikį paukščių dėtimis. 2. Vidutinis upinių žuvėdrų dėčių žūties procentas nesiekia 30 %.
--	--	--	--

7. Veiksmų plano tvarkymo plotai. Visi tvarkymo plotai yra valstybinėje žemėje ir valstybiniame vandens telkinyje.

Tvarkymo plotas Nr. 1. Tvarkymo plotas užimantis 23,3 ha yra valstybinėje žemėje ir apima Kretuono ežero Didžiąją salą, kurioje vyrauja žolinė augmenija. Tvarkymo plotas supamas vandens, todėl pasiekiamas tik plaukiojimo priemonėmis. Tvarkymo plote planuojamos 1.1., 2.1. ir 2.2. priemonės.

Tvarkymo plotai Nr. 2–3. Tvarkymo plotas Nr. 2 užima 0,51 ha, tvarkymo plotas Nr. 3 – 0,33 ha ir yra valstybinėje žemėje bei apima dvi nedideles saleles greta Didžiosios salos. Tvarkymo plotai supami vandens, todėl pasiekiami tik plaukiojimo priemonėmis. Salelės apaugusios aukšta žoline augmenija ir negausiai sumedėjusios augmenijos atžalomis. Tvarkymo plotuose planuojama 1.1. ir pagal poreikį 2.2. priemonės.

8. Veiksmų plano finansavimo šaltiniai ir preliminarus lėšų poreikis priemonių įgyvendinimui. Pagrindiniai šiame Veiksmų plane numatytų priemonių finansavimo šaltiniai yra Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, Europos Sąjungos paramos fondų, Aplinkos apsaugos rėmimo programos, Lietuvos ornitologų draugijos, taip pat teisės aktų nustatyta tvarka gautos kitos lėšos. Preliminariai vertinama, kad priemonių įgyvendinimas 10 metų laikotarpiui gali kainuoti **20 860 EUR**. Finansinių išteklių analizė pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė. Finansinių išteklių poreikio analizė veiksmų plano priemonėms įgyvendinti.

2.2 priemonė. Reguliariai pjauti žolinę augmeniją ir sumedėjusios augmenijos atžalas, neleidžiant saloms užželti aukštažole augmenija				
Veiklą sudaro:				
1. Salų šienavimas (10 kartų)				
Darbai/paslaugos	Mato vnt.	Kiekis	Kaina, Eur su PVM	
			Vieneto kaina	Iš viso
Salų šienavimas (10 kartų)	ha	24,14	80,00	19312,00
Iš viso su PVM				19312,00

2.1 priemonė. Operatyviai organizuoti lapių ir usūrinių šunų sumedžiojimą salose, jei jų buvimas jose registruojamas

Veiklą sudaro:

1. Komunikacija su vietos medžioklės ploto vieneto naudotoju (3 kartai po 2 val.)

2. Lapių ir / ar usūrinių šunų sumedžiojimas (3 kartai po 8 val.)

Darbai/paslaugos	Mato vnt.	Kiekis	Kaina, Eur su PVM	
			Vieneto kaina	Iš viso
Komunikacija su vietos medžioklės ploto vieneto naudotoju	Val.	6	15,19	91,14
Lapių ir / ar usūrinių šunų likvidavimas	Kartas*	3	128	384,00
Iš viso su PVM				475,14

* - kuras ir darbo valandos.

2.2 priemonė. Kanadinių audinių gausos reguliavimas pagal poreikį				
Veiklą sudaro:				
1. Komunikacija su vietos medžioklės ploto vieneto naudotoju (2 kartai po 2 val.)				
2. Spąstų įsigijimas				
3. Kanadinių audinių gaudymas				
Darbai/paslaugos	Mato vnt.	Kiekis	Kaina, Eur su PVM	
			Vieneto kaina	Iš viso
Komunikacija su vietos medžioklės ploto vieneto naudotoju	Val.	4	15,19	60,76
Spąstų įsigijimas	Vnt.	10	50	500,00
Kanadinių audinių gaudymas	Kartais	2	256	512,00
Iš viso su PVM				1072,76

2. BAIGIAMOJI DALIS

9. Už veiksmų plano priemonių įgyvendinimą, koordinavimą ir priežiūrą atsakingos institucijos ir jų funkcijos. Veiksmų plane numatytas priemonės įgyvendina Direkcija ir LOD.

Direkcija atsakinga už teritorijoje nustatytų Europos Bendrijos svarbos rūšių palankios apsaugos būklės užtikrinimą, kitų saugomų gamtos vertybių priežiūrą.

Direkcija saugodama gamtinės ekosistemos stabilumą, biologinę įvairovę ir sudarydama sąlygas moksliniams tyrimams kraštovaizdžio, biologinės įvairovės gamtos paveldo apsaugos srityse, vykdo šias Direkcijos nuostatuose nustatytas funkcijas:

- sudaro prielaidas Kaimo plėtros programoms įgyvendinti „Natura 2000“ teritorijose;
- organizuoja tvarkymą / tvarko „Natura 2000“ teritorijas;
- siekdama atkurti sunaikintus ar pažeistus gamtinius kompleksus ir objektus (vertybes), įgyvendina specialiojo ir strateginio planavimo dokumentuose numatytas atkūrimo priemones;
- vykdo kraštovaizdžio ir gamtos vertybių būklės stebėseną ir taikomuosius mokslinius tyrimus;
- vykdo gyvosios gamtos (buveinių ir rūšių) stebėseną ir taikomuosius mokslinius tyrimus;
- kaupia informaciją kraštovaizdžio kompleksų, gamtos vertybių, biologinės įvairovės apsaugos srityse;
- teikia duomenis Saugomų rūšių informacinei sistemai apie saugomas rūšis, jų augavietes ir radavietes;

Direkcijoje turėtų būti paskirtas atsakingas asmuo, kuris tiesiogiai koordinuos Veiksmų plane numatytus veiksmus. Direkcija ieško būdų numatytiems darbams atlikti, rangovų vienai ar kitai veiklai atlikti, vykdo (arba dalyvauja vykdam) atliekamų darbų vertinimą, esant reikalui – konsultuoja potencialius rangovus gamtotvarkos darbų klausimais.

Lietuvos ornitologų draugijos tikslai ir uždaviniai pagal įstatus yra:

- rūpintis Lietuvoje aptinkamų laukinių paukščių ir jų gyvenamųjų vietų apsauga bei globa;
- organizuoti ir vykdyti paukščių mokslinius ir kitus tyrimus bei jų stebėseną,

Už Veiksmų plano priemonės 1.1 įgyvendinimą Tvarkymo plote Nr. 1 atsakinga Direkcija, o Tvarkymo plotuose Nr. 2–3 – LOD. Už priemonės 2.1 ir 2.2 koordinavimą atsakinga Direkcija, įgyvendinimą – vietos medžioklės ploto vieneto naudotojas. Pagal būtinybę ir galimybę atskiros priemonės gali būti įgyvendinamos Direkcijai bendradarbiaujant su LOD.

Visos nurodytos institucijos privalo imtis priemonių, kad būtų išvengta perinčių gaidukų, upinių žuvėdrų bei kitų salų gamtinių vertybių būklės blogėjimo, sukurtos palankios sąlygos mažajam kirui, antiniams ir tilvikiniams paukščiams perėti.

10. Veiksmų plano įgyvendinimo stebėsenos ir rezultatų vertinimo tvarka.

Stebimi šie siektinų priemonių įgyvendinimo poveikio tikslinėms vertybėms rodikliai, pagal kuriuos vertinamas atskirų priemonių ir veiksmų plano tikslų įgyvendinimo efektyvumas:

1. Gaiduko, upinės žuvėdros ir mažojo kiro perinčių porų skaičius, vietos savybių išsaugojimo laipsnis;
2. Išpjautos augmenijos plotas, augmenijos aukštis tvarkymo plotuose prieš paukščių veisimosi sezoną;
3. Registruotų / sumedžiotų lapių ir usūrinių šunų bei sugautų kanadinių audinių skaičius, žuvusių upinių žuvėdrų dėčių procentinė dalis.

Saugomų vertybių – gaiduko, upinės žuvėdros ir mažojo kiro (perinčių porų skaičiaus, vietos savybių išsaugojimo laipsnio) monitoringas atliekamas vadovaujantis Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių monitoringo metodikomis, VSTT direktoriaus tvirtinamais Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringo „Natura 2000“ tinkle metiniais planais; PAST „Kretuono ežeras“ LTSVEB003 individualia teritorijos monitoringo programa. Stebėsenos duomenys kaupiami monitoringo duomenų informacinėje sistemoje „biomon.lt“. Stebėseną vykdo Direkcija. Netikslinių PAST saugomų rūšių stebėseną vykdoma pagal galimybes, duomenys pateikiami į SRIS.

Atliktų Teritorijos tvarkymo darbų plotiniai duomenys kasmet, kai vykdoma veikla, pateikiami Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT) Biologinės įvairovės informacinėje sistemoje *gamtotvarka.biip.lt*, nurodant PAST pavadinimą, atliktų priemonių plotą (ha), priemonės veiklas, kitus reikalaujamus duomenis. Stebėseną vykdo Direkcija.

Lapių ir usūrinių šunų poveikis tikslinėms paukščių rūšims vertinamas planinės stebėsenos metu ar informaciją apie jų poveikį gavus kitais būdais.

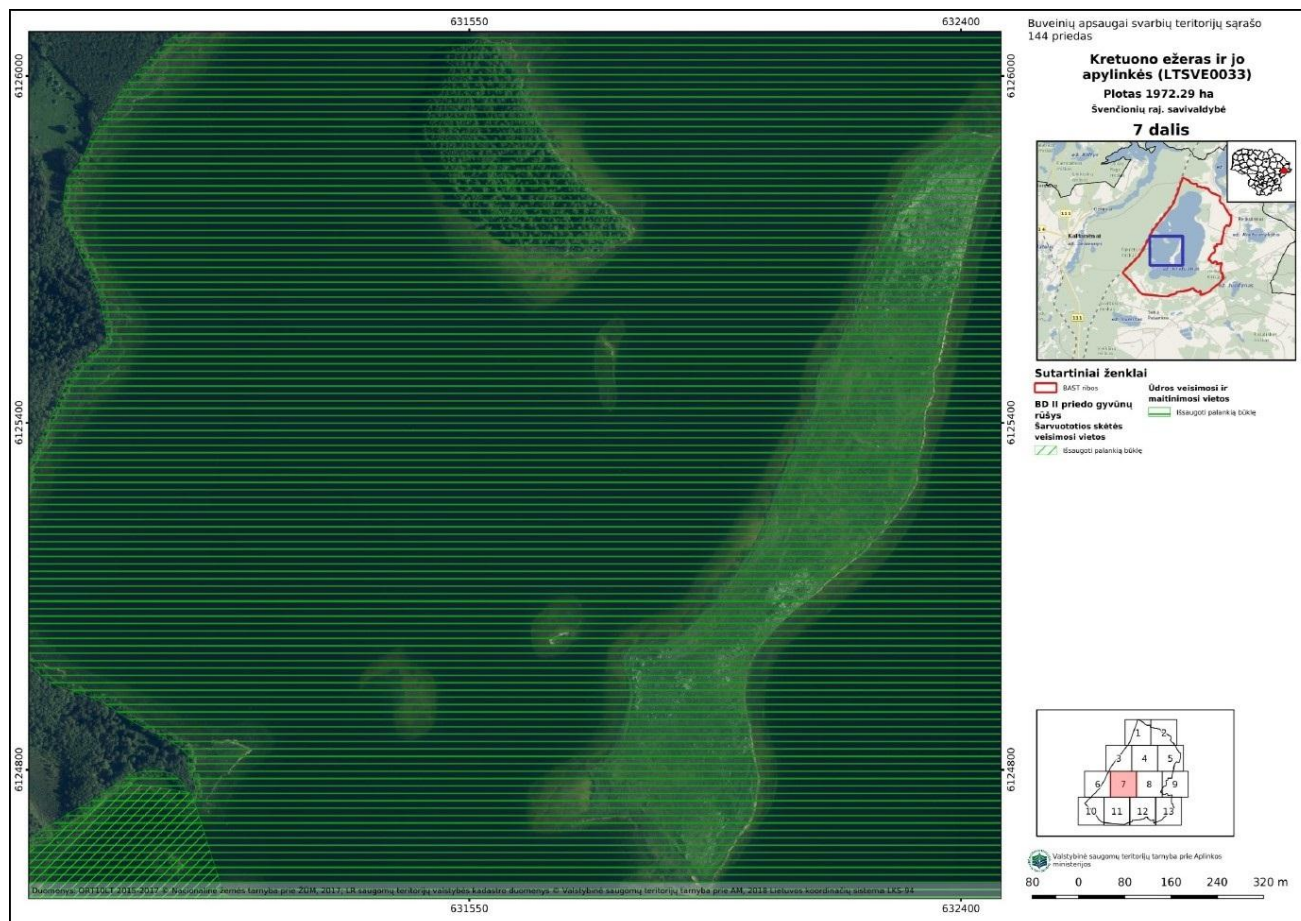
Surinkti duomenys pateikiami Veiksmų plano peržiūros ataskaitoje, kurią rekomenduojama parengti vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. D1-180 patvirtinto Saugomų teritorijų gamtotvarkos planų, tikslinių programų ir veiksmų planų rengimo tvarkos aprašo 2 priede teikiamais nurodymais peržiūros ataskaitų turiniui.

Esant poreikiui, Veiksmų plano tikslinimą inicijuoja Direkcija, kuri, gavusi VSTT pritarimą, vykdo Veiksmų plano tikslinimą, derinimą. Veiksmų plano tikslinimą gali inicijuoti ir VSTT, o taip pat, kiti asmenys, kurie šiuo tikslu kreipiasi į Direkciją. Veiksmų planas peržiūrimas ne rečiau kaip kas 5 metus.

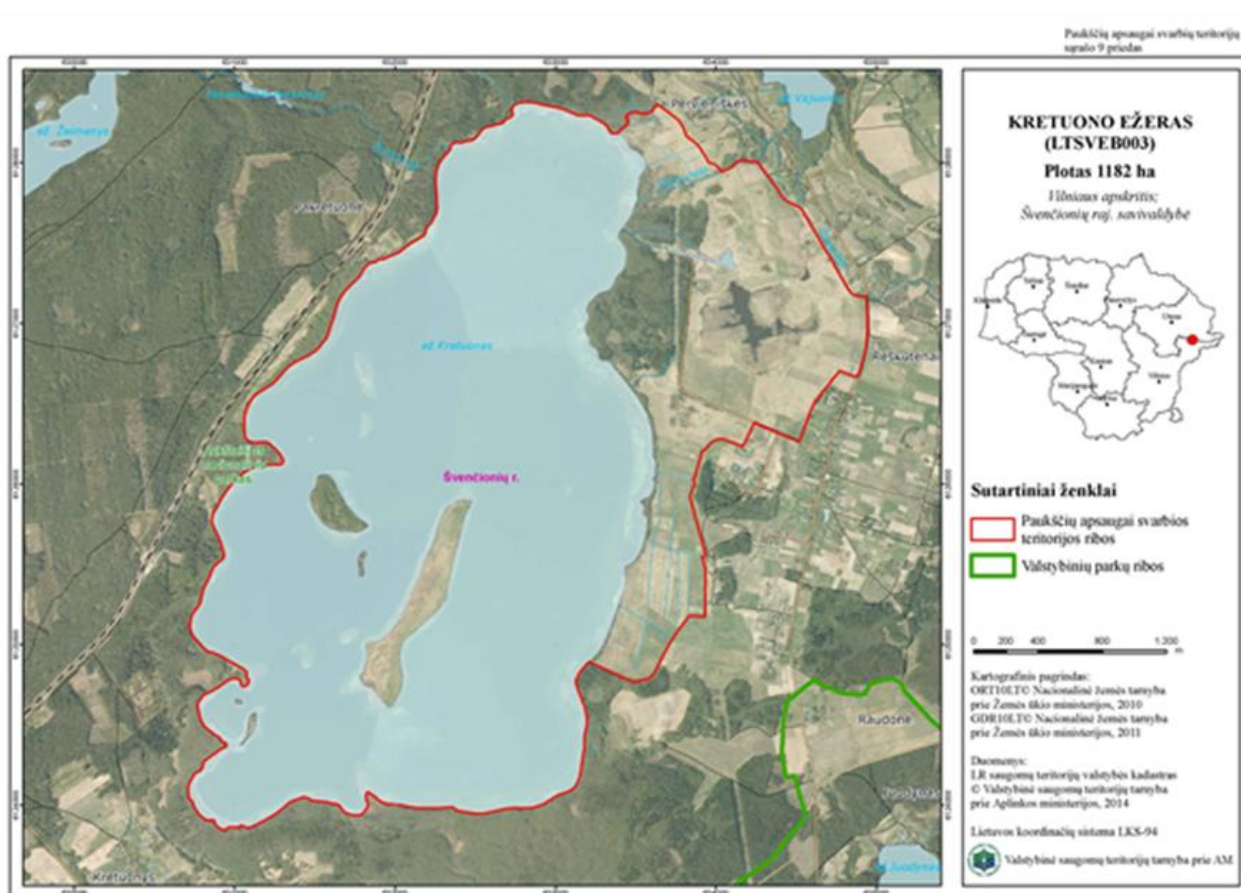
BAST Kretuono ežeras ir jo apylinkės ribos (mėlyna linija)

BAST Kretuono ežeras ir jo apylinkės ūdros apsaugos plotas veiksmų plano teritorijoje

PAST Kretuono ežeras ribos

Veiksmų plano teritorijos ir tvarkymo plotų ribos

